

molestia devitetur : quoniam certo et omni modo inviolabili munere immortalitatis induentur, ut non nisi velint, possibilitate, non necessitate vescantur. Quod Angeli quoque visibiliter et tractabiliter apparentes, non quia indigebant, sed quia volebant et poterant, ut hominibus congruerent sui ministerii quadam humanitate, fecerunt. Neque enim in phantasmate Angelos edisse credendum est, quando eos homines hospitio susceperunt¹ : quamvis utrum Angeli essent ignorantibus, consimili nobis indigentia vesci viderentur. Unde est quod ait Angelus in libro Tobiae : « Videbatis me manducare, sed visu vestro » videbatis² ; » id est, « Necessitate reficiendi corporis, sicut vos facitis, me cibum sumere putabatis. » Sed si forte Angelis aliud credibilius Disputari potest : certe fides Christiana de ipso Salvatore non dubitat, quod etiam post resurrectionem, jam quidem in spiritali carne, sed tamen vera, cibum ac potum cum Discipulis sumpsit³. Non enim potestas, sed egestas edendi ac bibendi talibus corporibus auferetur. Unde et spiritalia erunt ; non quia corpora esse desistent, sed quia spiritu vivificante subsistent.

CAPUT XXIII.

Quid intelligendum sit de corpore animali et de corpore spiritali ; aut qui moriuntur in Adam, qui vero vivificantur in Christo.

NAM sicut corpora ista, quæ habent animam viventem, nondum spiritum vivificantem, animalia dicuntur corpora ; nec tamen animæ sunt, sed corpora ; ita illa spiri-

¹ Gen. xviii. — ² Tob. xii, 19. — ³ Luc. xxiii.

talia vocantur corpora ; absit tamen ut spiritus ea credamus futura, sed corpora carnis habitura substantiam, sed nullam tarditatem corruptionemque carnalem spiritu vivificante passura. Tunc jam non terrenus, sed cœlestis homo erit ; non quia corpus quod de terra factum est, non ipsum erit ; sed quia dono cœlesti jam tale erit, ut etiam cœlo incolendo non amissa natura, sed mutata qualitate conveniat. Primus autem homo de terra terrenus, in animam viventem factus est, non in spiritum vivificantem¹, quod ei per obedientiæ meritum servabatur. Ideo corpus ejus, quod cibo ac potu egebat, ne fame afficeretur ac siti, et non immortalitate illa absoluta atque indissolubili, sed ligno vitæ a mortis necessitate prohibebatur, atque in juventutis flore tenebatur, non spiritale, sed animale fuisse, non dubium est ; nequaquam tamen moriturum, nisi in Dei prædicentis minantisque sententiam delinquendo corruisset. Et alimentis quidem etiam extra paradysum non negatis, a ligno tamen vitæ prohibitus, traditus esset tempori vetustatique finiendus, in ea duntaxat vita, quam in corpore licet animali, donec spiritale obedientiæ merito fieret, posset in paradiso nisi peccasset, habere perpetuam. Quapropter etiamsi mortem istam manifestam, qua fit animæ a corpore separatio, intelligamus simul significatam in eo quod Deus dixerat : « Qua die ederitis » ex illo, morte moriemini² ; » non ideo debet absurdum videri, quia non eo prorsus die a corpore sunt soluti, quo cibum interdictum mortiferumque sumpserunt. Eo quippe die mutata in deterius vitiataque natura, atque a ligno vitæ separatione justissima, mortis in eis etiam corporalis necessitas facta est, cum qua nos necessitate nati sumus. Propter quod Apostolus non ait : « Corpus quidem moriturum est propter peccatum : » sed ait : « Corpus quidem mor-

¹ Cor. xv, 47. — ² Gen. ii, 17.

» tuum est propter peccatum, spiritus autem vita est propter
 » injustitiam! » Deinde subjungit: « Si autem Spiritus ejus,
 » qui suscitavit Christum a mortuis, habitat in vobis; qui
 » suscitavit Christum a mortuis, vivificabit et mortalia cor-
 » pora vestra, per inhabitantem Spiritum ejus in vobis². »
 Tunc ergo erit corpus in spiritum vivificantem, quod nunc
 est in animam viventem; et tamen mortuum dicit Apostolus,
 quia jam moriendi necessitate constrictum est. Tunc au-
 tem ita erat in animam viventem, quamvis non in spiri-
 tum vivificantem, ut tamen mortuum dici recte non posset;
 quia nisi perpetracione peccati necessitatem moriendi
 habere non posset. Cum vero Deus et dicendo: « Adam
 » ubi es³? » mortem significaverit animæ, quæ facta est, illo
 deserente; et dicendo: « Terra es, et in terram ibis⁴, »
 mortem significaverit corporis, quæ illi fit anima disce-
 dente: propterea de morte secunda nihil dixisse creden-
 dus est, quia occultam esse voluit propter dispensationem
 Testamenti Novi, ubi secunda mors apertissime declaratur;
 ut prius ista mors prima, quæ communis est omnibus,
 proderetur ex illo venisse peccato, quod in uno commune
 factum est omnibus: mors vero secunda non utique com-
 munis est omnibus, propter eos, « Qui secundum propo-
 » situm vocati sunt, quos ante præcivit, et prædestinavit,
 » sicut ait Apostolus⁵, conformes imaginis Filii sui, ut sit
 » ipse primogenitus in multis fratribus, » quos a secunda
 morte per Mediatorem Dei gratia liberavit.

II. In corpore ergo animali primum hominem factum,
 sic Apostolus loquitur. Volens enim ab spiritali quod in
 resurrectione futurum est, hoc quod nunc est animale dis-
 cernere: « Seminatur, inquit, in corruptione, surget in
 » incorruptione; seminatur in contumelia, surget in gloria;

¹ Rom. viii, 10. — ² Ibid. 11. — ³ Gen. iii, 9. — ⁴ Ibid. 19. — ⁵ Rom. viii,
 28, 29.

» seminatur in infirmitate, surget in virtute; seminatur
 » corpus animale, surget corpus spiritale¹. » Deinde ut hoc
 probaret: « Si est, inquit, corpus animale, est et spiritale². »
 Et ut quid esset corpus animale ostenderet: « Sic, inquit,
 » scriptum est: Factus est primus homo in animam viven-
 » tem³. » Isto igitur modo voluit ostendere quid sit corpus
 animale, quamvis Scriptura non dixerit de primo homine,
 qui est appellatus Adam, quando illi anima flatu Dei
 creata est: « Et factus est homo in corpore animali; » sed,
 « Factus est homo in animam viventem. » In eo ergo quod
 scriptum est: « Factus est primus homo in animam vi-
 » ventem, » voluit Apostolus intelligi corpus hominis ani-
 male. Spiritale autem quemadmodum intelligendum esset,
 ostendit addendo: « Novissimus autem Adam in spiritum
 » vivificantem⁴; » procul dubio Christum significans, qui
 jam ex mortuis ita resurrexit, ut mori omnino deinceps
 non possit. Denique sequitur et dicit: « Sed non primum
 » quod spiritale est, sed quod animale, postea spiritale⁵. »
 Ubi multo apertius declaravit se animale corpus insi-
 nuasse in eo, quod scriptum est factum esse primum ho-
 minem in animam viventem: spiritale autem in eo quod
 ait: « Novissimus Adam in spiritum vivificantem. » Prius
 est enim animale corpus, quale habuit primus Adam,
 quamvis non moriturum, nisi peccasset; quale nunc ha-
 bemus et nos, hactenus ejus mutata vitataque natura,
 quatenus in illo, posteaquam peccavit, effectum est, unde
 haberet jam moriendi necessitatem; quale pro nobis etiam
 Christus primitus habere dignatus est, non quidem ne-
 cessitate, sed potestate: postea vero spiritale, quale jam
 præcessit in Christo tanquam in capite nostro, secuturum

¹ 1. Cor. xv, 42-44. — ² Ibid. — ³ Gen. ii, 7. et 1. Cor. xv, 45. — ⁴ Ibid.
 — ⁵ Ibid. 46.

est autem in membris ejus ultima resurrectione mortuorum.

III. Adjungit deinde Apostolus duorum istorum hominum evidentissimam differentiam, dicens : « Primus homo » de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis. Quales terrenus, tales et terreni: qualis cœlestis, tales et cœlestes. Et quomodo induimus imaginem terreni, induamus et imaginem ejus, qui de cœlo est ¹. » Hoc Apostolus ita posuit, ut nunc quidem in nobis secundum sacramentum regenerationis fiat; sicut alibi dicit : « Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis ² : » re autem ipsa tunc perficietur, cum et in nobis quod est animale nascendo, spiritale factum fuerit resurgendo. Ut enim ejus itidem verbis utar : « Spe salvi facti sumus ³. » Induimus autem imaginem terreni hominis propagatione prævaricationis et mortis, quam nobis intulit generatio, sed induimus imaginem cœlestis hominis gratia indulgentiæ vitæque perpetuæ, quod nobis præstat regeneratio, non nisi per Mediatorem Dei et hominum hominem Jesum Christum ⁴ : quem cœlestem hominem vult intelligi, quia de cœlo venit, ut terrenæ mortalitatis corpore vestiretur, quod cœlesti immortalitate vestiret. Cœlestes vero ideo appellat et alios, quia fiunt per gratiam membra ejus, ut cum illis sit unus Christus, velut caput et corpus. Hoc in eadem Epistola evidentius ita ponit : « Per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum. » Sicut enim in Adam omnes moriuntur, sic et in Christo omnes vivificabuntur ⁵. » Jam utique in corpore spiritali, quod erit in spiritum vivificantem. Non quia omnes, qui in Adam moriuntur, membra erunt Christi; ex illis enim multo plures secunda in æternum morte plectentur : sed ideo dictum est : « Omnes » atque « Omnes, » quia sicut

¹ 1. Cor. xv, 47-49. — ² Gal. iii, 27. — ³ Rom. viii, 24. — ⁴ 1. Tim. ii, 5. — ⁵ 1. Cor. xv, 21, 22.

nemo corpore animali nisi in Adam moritur, ita nemo corpore spiritali nisi in Christo vivificatur. Proinde nequaquam putandum est nos in resurrectione tale corpus habituros, quale habuit homo primus ante peccatum. Neque illud quod dictum est : « Qualis terrenus, tales et terreni; » secundum illud intelligendum est, quod factum est admissione peccati. Non enim existimandum est cum, prius quam peccasset, spiritale corpus habuisse, et peccati merito in animale mutatum. Ut enim hoc putetur, parum attenduntur tanti verba doctoris, qui ait : « Si est corpus animale, est et spiritale; sicut scriptum est: primus homo Adam factus est in animam viventem ¹. Numquid hoc post peccatum factum est, cum sit ista hominis prima conditio, de qua beatissimus Apostolus ad corpus animale monstrandum, hoc testimonium Legis assumpsit.

CAPUT XXIV.

Qualiter accipienda sit vel illa insufflatio, in qua Primus homo factus est in animam viventem; vel illa quam Dominus fecit, dicens: Accipite Spiritum sanctum.

I. UNDE et illud parum considerate quibusdam visum est (6), in eo quod legitur : « Inspiravit Deus in faciem ejus spiritum vitæ, et factus est homo in animam viventem ², » non tunc animam primo homini datam, sed eam, quæ jam inerat, Spiritu sancto vivificatam. Movet enim eos, quod Dominus Jesus posteaquam resurrexit a mortuis, insufflavit, dicens Discipulis suis : « Accipite Spiritum sanctum ³. »

¹ 1. Cor. xv, 44, 45. et Gen. ii, 7. — ² Ibid. — ³ Joan. xx, 22.

Unde tale aliquid existimant factum, quod al tunc factum est: quasi et hic secutus Evangelista dixerit: « Et facti sunt in animam viventem. » Quod quidem si dictum esset, hoc intelligeremus, quod animarum quaedam vita sit Spiritus Dei, sine quo animae rationales mortuae deputandae sunt, quamvis earum praesentia vivere corpora videantur. Sed non ita factum, quando est conditus homo, satis ipsa libri verba testantur, quae ita se habent: « Et » formavit Deus hominem pulverem de terra¹. » Quod quidam planius interpretandum putantes dixerunt: « Et finxit » Deus hominem de limo terrae². » Quoniam superius dictum fuerat: « Fons autem ascendebat de terra, et irrigabat omnem faciem terrae³: » Ut ex hoc limus intelligendus videretur, humore scilicet terraque concretus. Ubi enim hoc dictum est, continuo sequitur: « Et formavit » Deus hominem pulverem de terra: » sicut graeci codices habent, unde in latinam linguam Scriptura ista conversa est. Sive autem « Formavit, » sive « Finxit, » quis dicere voluerit, quod graece dicitur *επιπλασει* ad rem nihil interest: magis tamen proprie dicitur: « Finxit. » Sed ambiguitas visa est devitanda eis, qui « Formavit » dicere maluerunt, eo quod in latina lingua illud magis obtinuit consuetudo, ut hi dicantur fingere, qui aliquid mendacio simulante componunt. Hunc igitur formatum hominem de terrae pulvere, sive limo, (erat enim pulvis humectus;) hunc, inquam, ut expressius dicam, sicut Scriptura locuta est, « Pulverem de terra, » animale corpus factum esse docet Apostolus, cum animam accepit: « et factus » est iste homo in animam viventem⁴: » id est, formatus iste pulvis factus est in animam viventem.

II. Jam, inquit, habebat animam, alioquin non

¹ Gen. ii, 7. juxta LXX. — ² Ibid. juxta Vulgatam. — ³ Ibid. 10. — ⁴ I. Cor. xv, 45.

appellaretur homo: quoniam homo non est corpus solum, vel anima sola, sed qui ex anima constat et corpore. Hoc quidem verum est, quod non totus homo, sed pars melior hominis anima est; nec totus homo corpus, sed inferior hominis pars est: sed cum est utrumque conjunctum simul, habet hominis nomen; quod tamen et singula non amittunt, etiam cum de singulis loquimur. Quis enim dicere prohibetur quotidiani quadam lege sermonis: « Homo ille defunctus est, et nunc in requie est vel in poenis; » cum de anima sola possit hoc dici: et, « Illo aut illo loco homo ille sepultus est; » cum hoc nisi de solo corpore non possit intelligi? An dicturi sunt, sic loqui Scripturam non solere divinam? Imo vero illa ita nobis in hoc attestatur, ut etiam cum duo ista conjuncta sunt et vivit homo, tamen etiam singula hominis vocabulo appellet, animam scilicet interioriorem hominem, corpus vero exterioriorem hominem vocans¹; tanquam duo sint homines, cum simul utrumque sit homo unus. Sed intelligendum est, secundum quid dicatur homo ad imaginem Dei, et homo terra atque iturus in terram. Illud enim secundum animam rationalem dicitur, qualem Deus insufflando, vel si commodius dicitur, inspirando indidit homini, id est, hominis corpori: hoc autem secundum corpus, qualem hominem Deus finxit ex pulvere, cui data est anima, ut fieret corpus animale, id est, homo in animam viventem.

III. Quapropter in eo quod Dominus fecit, quando insufflavit dicens: « Accipite Spiritum sanctum²: » nimirum hoc intelligi voluit, quod Spiritus sanctus non tantum sit Patris, verumetiam Unigeniti ipsius Spiritus. Idem ipse quippe Spiritus est et Patris et Filii, cum quo est Trinitas Pater et Filius et Spiritus sanctus, non creatura, sed Creator. Neque enim flatus ille corporeus de carnis ore

¹ I. Cor. iv, 16. — ² Joan. xx, 22.

procedens substantia erat Spiritus sancti atque natura, sed potius significatio, qua intelligeremus, ut dixi, Spiritum sanctum Patri esse Filioque communem: quia non sunt eis singulis singuli, sed unus amborum est. Semper autem iste Spiritus in Scripturis sanctis græco vocabulo πνευμα dicitur, sicut eum et hoc loco Dominus appellavit, quando eum corporalis sui oris flatu significans, Discipulis suis dedit: et locis omnibus divinorum eloquiorum non mihi aliter unquam nuncupatus occurrit. Hic vero, ubi legitur: « Et finxit Deus hominem pulverem de » terra, et insufflavit, » sive « Inspiravit in faciem ejus spiritum vitæ¹; » non ait græcus πνευμα quod solet dici Spiritus sanctus sed, πνοή: quod nomen in creatura quam in Creatore frequentius legitur: unde nonnulli etiam Latini propter differentiam, hoc vocabulum non spiritum, sed flatum appellare maluerunt. Hoc enim est in græco etiam illo loco apud Isaiam ubi Deus dicit: « Omnem flatum ego » feci², » omnem animam sine dubitatione significans. Quod itaque græce πνοή dicitur, nostri aliquando solum, aliquando spiritum, aliquando inspirationem, vel aspirationem, quando etiam Dei dicitur, interpretati sunt: πνευμα, vero nunquam nisi spiritum, sive hominis, de quo ait Apostolus: « Quis enim scit hominum quæ sunt hominis, nisi » spiritus hominis qui in ipso est³? » Sive pecoris, sicut in Salomonis libro scriptum est: « Quis scit si spiritus hominis » ascendat sursum in cælum, et spiritus pecoris descendat » deorsum in terram⁴? » Sive istum corporeum, qui etiam ventus dicitur: nam ejus hoc nomen est, ubi in Psalmo canitur: « Ignis, grando, nix, glaciés, spiritus tempe- » tatis⁵. » Sive jam non creatum, sed Creatorem, sicut est de quo dicit Dominus in Evangelio: « Accipite Spiritum

¹ Gen. II, 7. — ² Isai. LVII, 16. juxta LXX. — ³ I. Cor. II, 11. — ⁴ Eccl. II, 21. — ⁵ Psal. CXLVIII, 8.

» sanctum¹: » eum corporei sui oris significans flatu. Et ubi ait: « Ite, baptizate omnes gentes in nomine Patris et » Filii et Spiritus sancti²; » ubi ipsa Trinitas excellentissime et evidentissime commendata est. Et ubi legitur: « Deus » spiritus est.³ » Et aliis plurimis sacrarum Litterarum locis. In his quippe omnibus testimoniis Scripturarum, quantum ad Græcos attinet, non πνοή videmus scriptum esse, sed πνευμα: quantum autem ad Latinos, non flatum, sed spiritum. Quapropter in eo quod scriptum est: « Inspi- » ravit; » vel si magis proprie dicendum est: « Insufflavit » in faciem ejus spiritum vitæ⁴; » si græcus non πνοή, sicut ibi legitur, sed πνευμα posuisset, nec sic esset consequens, ut Creatorem Spiritum, qui proprie dicitur in Trinitate Spiritus sanctus, intelligere cogeremur: quandoquidem πνευμα, ut dictum est, non solum de Creatore, sed etiam de creatura dici solere manifestum est.

IV. Sed cum dixisset, inquit, « Spiritum », non adderet « Vitæ », nisi illic Spiritum sanctum vellet intelligi. Et cum dixisset: « Factus est homo in animam, » non adderet, « Viventem », nisi animæ vitam significaret, quæ illi divinitus impetitur dono Spiritus Dei. Cum enim vivat anima, inquit, proprio suæ vitæ modo, quid opus erat addere « Viventem », nisi ut ea vita intelligeretur, quæ illi per Spiritum sanctum datur? Hoc quid est aliud, nisi diligenter pro humana suspitione contendere, et Scripturas sanctas negligenter attendere? Quid enim magnum erat non ire longius, sed in eodem libro ipso paulo superius legere, « Producat terra animam viventem⁵, » quando animalia terrestria cuncta creata sunt? Deinde aliquantis interpositis, in eodem tamen ipso libro, quid magnum erat advertere quod scriptum est: » Et omnia quæ habent

¹ Joan. XX, 22. — ² Matth. XXVIII, 19. — ³ Joan. IV, 24. — ⁴ Gen. II, 7, — ⁵ Id. I, 24.

» spiritum vitæ, et omnis qui erat super aridam, mortus
 » est¹ »; cum insinuaret omnia, quæ vivebant in terra, pe-
 riisse diluvio? Si ergo et animam viventem, et spiritum vitæ
 etiam in pecoribus invenimus, sicut loqui divina Scriptura
 consuevit: et cum hoc quoque loco ubi legitur: « Omnia
 » quæ habent spiritum vitæ, » non græcus *πνευμα*, sed
πνοω dixerit: cur non dicimus, quid opus erat ut ad-
 deret, « Viventem, » cum anima nisi vivat esse non pos-
 sit? aut quid opus erat ut adderet, « Vitæ » cum dixisset
 « Spiritum; » Sed intelligimus « Spiritum vitæ, et animam
 » viventem » Scripturam suo more dixisse, cum anima-
 lia, id est, corpora animata vellet intelligi, quibus mes-
 set per animam perspicuus iste etiam corporis sensus.
 In hominis autem conditione obliviscimur, quemadmo-
 dum loqui Scriptura consueverit, cum suo prorsus more
 locuta sit: quo insinuaret hominem etiam rationali
 anima accepta, quam non sicut aliarum carniū aquis et
 terra producentibus, sed Deo flante creatam voluit intel-
 ligi; sic tamen factum, ut in corpore animali, quod fit
 anima in eo vivente, sicut illa animalia viveret, de qui-
 bus dixit: « Producat terra animam viventem: » et quæ
 itidem dicit habuisse in se spiritum vitæ, ubi etiam in
 græco non dixit *πνευμα*, sed *πνοω*: non utique Spiritum
 sanctum, sed eorum animam tali exprimens nomine.

V. Sed enim Dei flatus, inquit, Deo ore exisse in-
 telligitur, quem si animam crediderimus, consequens erit,
 ut ejusdem fateamur esse substantiæ, paremque illius
 Sapientiæ, quæ dicit: « Ego ex ore Altissimi prodivi². » Non
 quidem dixit Sapientia ore Dei efflatam se fuisse, sed ex
 ejus ore prodisse. Sicut autem nos possumus, non de nos-
 tra natura, qua homines sumus, sed de isto aëre circum-
 fuso, quem spirando ac respirando ducimus ac reduci-

¹ Gen. vii, 22. — ² Eccli. xxiv, 5.

mus, flatum facere cum sufflamus: ita omnipotens Deus,
 non de sua natura, neque de subjacenti creaturâ; sed
 etiam de nihilo potuit facere flatum, quem corpori homi-
 nis inserendo inspirasse vel insufflasse convenientissime
 dictus est, incorporeus incorporeum, sed immutabilis mu-
 tabilem; quia non creatus creatum. Verumtamen ut sciant
 isti, qui de Scripturis loqui volunt, et Scripturarum locu-
 tiones non advertunt, non hoc solum dici exire ex ore
 Dei, quod est æqualis ejusdemque naturæ, audiant, vel
 legant quod, Deo dicente, scriptum est: « Quoniam tepi-
 » dus es, et neque calidus, neque frigidus, incipiam te
 » evomere ex ore meo¹. »

VI. Nulla itaque causa est, cur apertissime loquenti
 resistamus Apostolo, tibi ab spiritali corpore corpus ani-
 male discernens, id est, ab illo in quo futuri sumus, hoc
 in quo nunc sumus, ait: « Seminatur corpus animale,
 » surget corpus spiritale: si est corpus animale, est et spi-
 » ritale, sicut scriptum est: Factus est primus homo Adam
 » in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivi-
 » ficantem. Sed non primum quod spiritale est, sed quod
 » animale, postea quod spiritale. Primus homo de terra
 » terrenus, secundus homo de cælo coelestis. Qualis ter-
 » renus, tales et terreni; qualis coelestis, tales et coelestes.
 » Et quomodo induimus imaginem terreni, induamus et
 » imaginem ejus qui de cælo est². » De quibus omnibus apos-
 tolicis verbis superius locuti sumus. Corpus igitur animale,
 in quo primum hominem Adam factum esse dicit Apostolus,
 sic erat factum, non ut mori omnino non posset, sed ut
 non moreretur, nisi homo peccasset. Nam illud quod spi-
 ritu vivificante spiritale erit et immortale, mori omnino
 non poterit. Sicut anima creata est immortalis, quæ licet
 peccato mortua perhibeatur carens quadam vita sua, hoc

¹ Apoc. iii, 16. — ² 1 Cor. xv, 44-49.

est, Dei Spiritu, quo etiam sapienter et beate vivere poterat: tamen propria quadam, licet misera, vita sua non desinit vivere; quia immortalis est creata. Sicut etiam desertores angeli, licet secundum modum quemdam mortui sint peccando; quia fontem vitæ deseruerunt, qui Deus est, quem potando, sapienter beateque poterant vivere: tamen non sic mori potuerunt, ut omnino desisterent vivere atque sentire; quoniam immortales creati sunt: atque ita in secundam mortem post ultimum præcipitabuntur iudicium, ut nec illic vita careant: quandoquidem etiam sensu, cum in doloribus futuri sunt, non carebunt. Sed homines ad Dei gratiam pertinentes cives sanctorum Angelorum in beata vita manentium, ita spiritualibus corporibus induentur, ut neque peccent amplius, neque moriantur: ea tamen immortalitate vestiti, quæ sicut Angelorum, nec peccato possit auferri; natura quidem manente carnis, sed nulla omnino carnali corruptibilitate vel tarditate remanente.

VII. Sequitur autem quæstio necessario pertractanda, et Domino Deo veritatis adjuvante, solvenda. Si libido membrorum inobedientium ex peccato inobedientiæ in illis primis hominibus, cum illos divina gratia deseruisset, exorta est; unde in suam nuditatem oculos aperuerunt, id est, eam curiosius adverterunt, et quia impudens motus voluntatis arbitrio resistebat, pudenda texerunt: quomodo essent filios propagaturi, si ut creati fuerant, sine prævaricatione mansissent. Sed quia et liber iste claudendus est, nec tanta quæstio in sermonis angustias coarctanda; in eum qui sequitur, commodiore disputatione differatur.

LIBER XIV.

RURSUM DE PRIMI HOMINIS PECCATO, EX QUO VITA CARNALIS ET VITIOSORUM AFFECTUM CAUSAM PROFLUXISSE DOCET AUGUSTINUS: SED PRÆSERTIM LIBIDINIS ERUDESCENDÆ MALUM POENAM INOBEDIENTIÆ RECIPROCAM ESSE OSTENDIT; ET QUOMODO, SI NON PECCASSET HOMO, FILIOS FUISSET ABSQUE LIBIDINE PROPAGATURUS, INQUIRIT.

CAPUT I.

Per inobedientiam primi hominis in secundæ mortis perpetuitatem ruituros omnes fuisse, nisi multos Dei gratia liberaret.

DIXIMUS jam in superioribus libris² ad humanum genus, non solum naturæ similitudine sociandum, verumetiam quadam cognationis necessitudine in unitatem concordem pacis vinculo colligandum, ex homine uno Deum voluisse homines instituere: neque hoc genus fuisse in singulis quibusque moriturum, nisi duo primi, quorum creatus est unus ex nullo, altera ex illo, id inobediencia meruissent: a quibus admissum est tam grande peccatum, ut in deterius eo natura mutaretur humana, etiam in posteris obligatione peccati et mortis necessitate transmissa. Mortis autem regnum in homines usque adeo dominatum est, ut omnes in secundam quoque mortem, cujus nullus est finis, poena debita præcipites ageret, nisi inde quosdam indebita Dei gratia liberaret. Ac per hoc factum est, ut

² Scriptus ante annum 420, — ³ Vide D. Guillon, tom. XXI, p. 259-267.